

Skognæringa Kyst SA
Skolegata 22, Landbruksklyngen bygg P2
7713 Steinkjer

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Deres ref: 19/4242-

Vår ref: Lars Slåttå

Dato 23.04.2020

Uttale til Høring av elfenbenslav som prioritert art med økologisk funksjonsområde og olivinskog og åpen grunnlendt kalkmark som utvalgt naturtype

Vi viser til udatert høringsbrev fra Klima- og miljødepartementet fra februar 2020.

Skognæringa Kyst SA har merknader først og fremst til forslag om olivinskog som utvalgt naturtype, og da mest konsekvensene for landbruksdrift (jord og skog).

Konklusjon

Skognæringa Kyst SA fraråder sterkt bruk av utvalgt naturtype som vernemetode for olivinskog. Olivinfuruskogen spesielt i Bjørkedalen i Volda kommune er avgjørende for videre bosetting og næringsliv i Bjørkedalen. Det er ikke bevist at dagens drift av disse arealene er til ulempe for bevaring av viktige arter i tilknytning til olivinskog. Det er snarere bortfall av jord- og skogbruksdrift i området som kan være uheldig for sikring av verdifulle arter. Ivaretagelse av naturtypen bør skje i eit tett, avtaleforankra samarbeid med grunneierne, og der det blir gitt tilskudd for utføring av nødvendige tiltak for å sikre naturtypen.

Bakgrunn

KLD sier det skal legges en helhetlig vurdering til grunn ved vurderingene, og av tiltak skal de minst inngripende tiltakene med god effekt velges.

Forslaget som er sendt på høring er både uklart og noe rotete satt opp. I en og samme høring skal det tas stilling til forslag om ny prioritert art og to forslag til utvalgte naturtyper. Slik disse naturtypene beskrives, kan de dels gå over i hverandre. Som dokumentasjon er bl.a. brukt både utgått DN håndbok 13 og nye NIN. I følge beslutningsgrunnlaget for høringen er bare tre lokaliteter av totalt cirka 38 er undersøkt etter NIN-metoden. I høringsnotatet står at det er kartlagt totalt 23 områder. Ulike dokumenter gir også ulike vurderinger av samme problemstilling.

For olivinskog er det også sagt at de viktigste delene av denne naturtypen må direkte vernes (områdevern), mens resten må vedtas som utvalgt naturtype. Det er likevel vanskelig å tolke denne foreliggende høringen som noe annet enn gjeldende naturtyper og prioritert art. Skognæringa Kyst tar det for gitt at et eventuelt ønske om områdevern av olivinskog blir gjenstand for ordinær høring i sin tid.

Nærmere om fakta

Naturtypen synes å være dårlig kartlagt. Dette på tross av at høringsbrevet påstår det motsatte. Man antar at totalarealet er 15 000 daa, men bare 7 000 daa sies å være kartlagt, og da bare en liten del

av dette som NIN-kartlegging. Andre steder mener en totalarealet bare er 10 000 daa. Også antall lokaliteter varierer med over hundre prosent. Dette kan ikke kalles god kartlegging.

Enkelte uttalelser tyder sågar på at det kan være tvil om olivinskog er eller bør være en egen naturtype. Det skrives om olivinskog i 'vid mening' uten at dette er videre definert eller forklart på noe vis. Det omtales også både olivingranskog og olivinbjørkeskog, men med forbehold om dette kanskje tilhører en annen naturtype.

Det påstås at naturtypen er sterkt truet, men påstanden er lite dokumentert, utover at to områder sies å være ødelagt av bergverksdrift. Det påstås også at den er truet av flatehogst og vegbygging, uten at dette er dokumentert på noe vis. En annen rapport sier nærmest det motsatte, nemlig at naturtypen er helt avhengig av en viss menneskelig aktivitet, dvs. først og fremst skogsdrift. Det påstås også at granplanting er en stor trussel, men det er ikke dokumentert en eneste lokalitet hvor dette har skjedd, eller at resultatet har truet naturtypen. Det eneste som kommer fram er at det finnes olivingranskog på Røros, og det er ikke nevnt noe om at den er truet.

Skognæringa kyst kan ikke se at det er lagt etterprøvbare fakta på bordet som tilsier at dagens landbruksdrift (jord og skog) er uheldig for den aktuelle naturtypen. Vi stiller derfor spørsmål ved om dagens plassering på Norsk rødliste som svært truet kan medføre riktighet. I en rapport fra Skog og landskap (nå NIBIO) går det fram at olivinfuruskogen i Bjørkedalen i Volda er helt avhengig av menneskelig aktivitet for å bestå. Akkurat Bjørkedalen er et godt bevis på at landbruksdrift ikke ødelegger for verken arter er naturtype. Her har det nemlig vært aktiv drift av skogen i flere hundre år, også med åpne hogster for over hundre år siden.

Når man vet at skogen spesielt i Bjørkedalen i Volda kommune er drevet hardt i flere hundre år (altså ikke bare plukkhogst), sammen med noe beiting, virker det ganske historieløst og spesielt å gjøre denne type menneskelig aktivitet til største utfordring for naturtypen. Grunneierne i Bjørkedalen har hatt skogbruk som viktig del av levevegen i generasjoner. De har derfor både kultur for skogbruk og høyere kompetanse enn gjennomsnittet i denne regionen. Grunneierne i dette området har tidligere gått mot både gruvedrift, steinbrudd og annen utnyttning av bergarten.

Skognæringa Kyst konkluderer med at det ikke er lagt fram dokumentasjon som viser at landbruksdrift verken har ødelagt for naturtypen hittil eller kommer til å gjøre det i framtiden. Derimot er det flere steder slått fast at menneskelig aktivitet er nødvendig for at trua arter og naturtypen skal overleve.

Tiltak og virkemidler

Det blir vanskelig å uttale seg om utvalgt naturtype når man ikke vet hvilke arealer og geografier som er tenkt vernet, og hvilke som er tenkt gjort til utvalgt naturtype. Det er også sparsomt med opplysninger om de enkelte områdene. Faktisk er mange av lokalitetene enda ikke beskrevet eller rapportert.

I høringsdokumentene sies det også at «*Det legges ikke opp til et beskyttelsesnivå som innebærer at pågående næringsvirksomhet må opphøre eller bli vesentlig vanskeliggjort.*» Men det er ikke definert noe nærmere hva dette innebærer i praksis. Som kjent er de fleste former for landbruksdrift i dag sterkt presset økonomisk, og det skal derfor ofte lite driftshindringer til før næringsvirksomhet må nedlegges. Vi kan ikke se at det er gjort noen helhetlige vurderinger av samfunnsmessig karakter, slik KLD sier at skal legges til grunn.

I beslutningsgrunnlaget er satt opp noen tiltak med estimerte kostnader for en 15 årsperiode. I dette oppsettet er det for landbruk lagt til grunn tiltak på til sammen bare 200 daa av totalt 10 – 15 000

daa. Det er estimert et tilskudd på ca. 185 kr/daa/år. I dette ligger bl.a. såkalt reinnføring av beitedyr, men foreslått størrelse på tilskudd tyder på manglende begreper om hva slike tiltak kan koste.

Det virker veldig rart å foreslå tiltak på bare 200 daa når dagens landbruksdrift blir oppgitt som viktig grunn til at naturtypen er sterkt truet (i tillegg til mineralvirksomhet). Hvis det ikke finnes behov for tiltak i løpet av en 15-årsperiode på over 95 % av arealet tenkt utlagt som utvalgt naturtype, kan heller ikke behovet for vern eller utvalgt naturtype være særlig stort.

Skognæringa kyst finner det på bakgrunn av ovenstående derfor ikke relevant å gå nærmere inn på aktuelle tiltak og virkemidler for naturtypen.

Oppsummering

Utvalgte naturtyper generelt, slik de framstår etter dagens lovverk, er utfordrende å forholde seg til av flere grunner, bl.a.:

- Det finnes vanligvis ingen arealavgrensing på kart, men bare en ofte vag beskrivelse av naturtypen. Det gjør det umulig for grunneiere og andre å vurdere konsekvensene for egen eiendom eller bygd/kommune. Dette er naturligvis svært uheldig og konfliktskapende.
- Konsekvenser og restriksjoner for næringsdrift er ofte ikke avklart før i etterkant av vedtaket om utvalgt naturtype. Grunneierne får derfor ikke vite konsekvensene av inngrepet på forhånd. Det lokkes også med ulike tilskuddsordninger, som ofte endres eller forsvinner etter noen år. Dette er naturligvis svært uheldig og konfliktskapende.
- Flere opplysninger og såkalte fakta synes ikke å være etterprøvbare, noe som bør være et minstekrav til prosesser som legger opp til innskrenkinger og opphør i grunneierrettigheter og næringsdrift.

Kunnskapsgrunnlaget og etterprøvbar dokumentasjon av denne aktuelle naturtypen synes å være dårlig eller fraværende. Skognæringa kyst vil derfor sterkt fraråde opprettelse av en utvalgt naturtype for olivinskog.

Skognæringa Kyst mener den beste og sikreste måten å sikre naturtypen olivinskog er å inngå langsiktige avtaler med de aktuelle grunneierne. Da kan man i hvert enkelt tilfelle mot et årlig vederlag gjøre konkrete avtaler om skjøtsel og drift av skogen og eventuelle avtaler om beiting. All den tid naturtypen er avhengig av menneskelig påvirkning for ikke å bli ødelagt, er myndighetene helt avhengig av et godt og gjensidig samarbeid med grunneierne. Slike avtaler kan følges opp og justeres i tråd med lokalitetenes utvikling og økonomien i tiltakene.

Samarbeid og økonomi må være av slik karakter at grunneierne og bygdelaget ser nytte av å bli med på dette samfunnsopdraget.

Vi er ellers enige med Landbruksdirektoratet om at før beslutning om utvalgt naturtype kan gjøres, må det utredes videre hvilke konsekvenser en slik utvelgelse vil ha for landbruket og andre sektorer. En slik utredning må tillegges vekt ved den endelige beslutningen. Hvis det mot formodning blir gjort vedtak om olivinskog som utvalgt naturtype, må denne bli tydelig avgrenset og mulig å kartfeste på en slik måte at det er enkelt for kommune og grunneier å forholde seg til den.

Med hilsen
Skognæringa Kyst SA
Ole Bakke
Daglig leder